

Juryrapport Abe Bonnema Architectuurprijs

SAMENVATTING

Het secretariaat van de Abe Bonnema Architectuurprijs ontving 49 inzendingen. De jury is verheugd over het aantal inzendingen en over het niveau van de inzendingen bij deze eerste editie.

De inzendingen vormen een rijk geschakeerd palet dat de actuele bouwopgaven in het huidige tijdsgewricht in Nederland goed weerspiegelt. Onder de inzendingen zijn musea, onderwijsgebouwen, utiliteitsgebouwen, kantoren, woongebouwen en particuliere woonhuizen. Op één uitzondering na was ook Abe Bonnema in al deze categorieën bouwwerken actief. Bonnema bouwde nooit zelf een museum, al liet hij er uiteindelijk wel één na.

De jury is na een schriftelijke voorbereiding gedurende drie dagen bijeen geweest. Tijdens de eerste zitting zijn de inzendingen op formele ontvankelijkheid getoetst, zijn de beoordelingscriteria nader gespecificeerd en is een eerste selectie gemaakt van tien projecten, die vervolgens door de jury ter plaatse zijn bezocht. Na bezichting van de projecten zijn door de jury vijf inzendingen genomineerd en is daaruit ook de winnaar van de prijs aangewezen.

De jury van deze eerste editie is zich terdege bewust van de verantwoordelijkheid die op haar schouders rust, om uit de inzendingen 'het beste gebouw in Nederland' van de afgelopen twee jaar aan te wijzen. Hoewel het gevoel leeft dat Abe Bonnema ergens vanuit de verte over de schouders van de juryleden meekijkt, is zijn vermoede oordeel over een gebouw geen onderdeel van de afwegingen geweest. Bij de beoordeling heeft de jury zich gebaseerd op de beoordelingscriteria die door het bestuur van de Abe Bonnema Stichting in het reglement van de Architectuurprijs zijn vastgelegd.

Tijdens het debat over de vraag hoe zwaar het jaarthema 'details' moet meewegen in de beoordeling blijkt de meerwaarde van het feit dat in de jury personen van verschillende generaties en met verschillende deskundigheden vertegenwoordigd zijn. Voor de oudere generatie architecten is de relatie tussen het ontwerp en de uitvoering vanzelfsprekend. Ook voor Abe Bonnema gold dat beheersing van het vakmanschap een sleutelbegrip was. Hij was er scherp op dat hij zich het detailleren en het voeren van toezicht op de bouw niet liet ontnemen. De huidige generatie architecten heeft moeten ervaren dat opdrachtgevers hen niet langer de ruimte bieden om gebouwen tot en met het detail uit te werken. De jongste generatie neemt afstand van het zogenaamde conceptuele ontwerpen, vindt het een gemis dat het contact met 'de materialiteit' verloren is gegaan en zoekt nieuwe samenwerkingsverbanden met de uitvoeringspraktijk.

Samenvattend stelt de jury dat voor het maken van een gebouw van voorbeeldige kwaliteit in het huidige tijdsgewricht een vorm van 'teamwork' vereist is. Samenwerken, verbinden en regisseren van het ontwerpteam; dat zijn essentiële vaardigheden, waar de hedendaagse architect over dient te beschikken.

Met het **St. Nicolaaslyceum te Amsterdam** bouwt de jonge veelbelovende architecte **Richelle de Jong van DP6 Architectuurstudio** volgens de jury voort op een Nederlandse traditie van innovaties in de scholenbouw. Het gebouw is niet ver verwijderd van de Openluchtschool van Duiker en in typologische zin verwant aan de scholen van Herman Hertzberger. De kracht van het ontwerp van Richelle de Jong schuilt in de kracht van de verbinding. Het ontwerp kwam tot stand in nauw overleg met docenten, ouders en leerlingen. In ruimtelijke zin komt 'het verbinden' tot uitdrukking in het uitbundig vormgegeven centrale atrium en een grote mate van transparantie. Richelle de Jong heeft naar het oordeel van de jury met het St. Nicolaaslyceum in Amsterdam een schoolgebouw van uitzonderlijk niveau gerealiseerd, dat tot voorbeeld strekt en toekomstige generaties inspireert.

Koen van Velsen is er op voortreffelijke wijze in geslaagd om het nieuwe **Entreegebouw en depot van Paleis Het Loo te Apeldoorn** in de stedenbouwkundige en landschappelijke situatie te positioneren. Vanaf de parkeerplaats wordt de bezoeker bij de hand genomen en via het magistrale hek, dat als een kralenketting rond het gebouw ligt, naar het entreegebouw gezogen. Eenmaal in het entreegebouw waant de bezoeker zich te gast in een nieuwe wereld, een wereld die de grandeur uitstraalt, die zo bij het koningspaar hoort. De ruimtelijke sensatie, het rijke materiaalgebruik en de uitmuntende detaillering roepen associaties op met het paviljoen van Mies van de Rohe in Barcelona. Uit de wijze waarop Koen van Velsen zeer nauwgezet heeft toegezien op de uitvoering van kleine, maar voor de totaalcompositie cruciale details blijkt de beheersing van zijn vakmanschap. De jury is van oordeel dat Koen van Velsen met het Entreegebouw en depot voor Paleis Het Loo een prestatie heeft geleverd van uitzonderlijke kwaliteit.

Paul de Ruiter heeft met **Sigmax te Enschede** een tot de verbeelding sprekend kantoorgebouw gerealiseerd op bedrijventerrein waar je dit niet verwacht. De jury kent weinig gebouwen in Nederland, die zó transparant zijn. Door de toepassing van kristalhelder glas in de gevels kun je niet alleen naar binnen kijken, door de kantoorseparaties ook in glas uit te voeren kijk je dwars door het gebouw heen. Paul de Ruiter ontwikkelde een uitermate compact en efficiënt kantoor en heeft op loepzuivere wijze zaken als zonwering, verlichting en klimaatinstallaties volledig in de gekozen betonconstructie geïntegreerd zodat ze lijken te zijn 'weggedetailleerd'. Daarmee heeft hij niet alleen aan de wens van een transparante uitstraling van de opdrachtgever voldaan, maar geeft De Ruiter nieuwe betekenis aan het begrip duurzaamheid. Met het fenomenale Sigmax gebouw toont

Paul de Ruiter zich een *'innovateur pur sang'* en voegt hij zich in een traditie van Nederlandse architecten, die een nieuwe standaard zetten voor de kwaliteit van de architectuur.

De jury heeft grote waardering voor het **particuliere woonhuis** naar ontwerp van de (Belgische) architect **Marie-José van Hee te Zuidzande**. Juist in een relatief bescheiden bouwopgave toont zich de meester. De situering van het nieuwe woonhuis op het oorspronkelijke boerenerf is briljant. Het ensemble biedt een interessante aaneenschakeling van ruimtes, die in elkaar lijken over te vloeien. Het woonhuis getuigt van een haast klassiek verbond tussen de opdracht gevende, de ontwerpende en de uitvoerende partijen en van hun vakmanschap. In dit haast intieme samenwerkingsverband is een prestatie geleverd van uitzonderlijke architectonische kwaliteit. Net als het Rietveld-Schröderhuis en Abe Bonnema's huis in Hardegarijp kan het woonhuis in Zuidzande van Marie-José van Hee geschaard worden bij de iconen van de Nederlandse woonhuiscultuur.

De opdracht die aan **Antonio Cruz en Antonio Ortiz** werd toevertrouwd om als hoofdarchitect op te treden bij **Het Nieuwe Rijksmuseum in Amsterdam** lijkt haast een onmogelijke opgave. De hele wereld kijkt over je schouder mee. De vele veranderingen in voorwaarden en omstandigheden moeten de architecten tot wanhoop hebben gedreven. Uiteindelijk is alle hectiek nu tot rust gekomen in een prachtig museum. Daarbij is het een absolute verdienste dat Cruz en Ortiz als kapiteins op het schip gedurende meer dan 12 jaar alle stormen hebben overleefd. Aan de totstandkoming van Het Nieuwe Rijksmuseum hebben zeer veel adviseurs bijdragen geleverd. Naast Cruz en Ortiz wil de jury de bijzondere bijdragen van al deze betrokken adviseurs roemen. Uiteindelijk is een project gerealiseerd, dat niet alleen door de toepassing van innovatieve concepten en aspecten voorbeeldig is. Met Het Nieuwe Rijksmuseum is voor de Nederlandse architectuur een nieuwe standaard gezet. Het teamwork dat onder regie van Cruz en Ortiz een museum van wereldallure heeft opgeleverd is volgens de jury een toonbeeld van vernieuwing in de architectuur.

Conform het reglement van de Abe Bonnema Architectuurprijs heeft besluitvorming over de aanwijzing van de winnaar plaatsgevonden bij meerderheid van stemmen. Bij de eindstemming was de jury voltallig en is zij tot volledige overeenstemming gekomen.

De jury wijst als winnaar van de Abe Bonnema Architectuurprijs 2013 aan:

Antonio Cruz en Antonio Ortiz van Cruz y Ortiz Arquitectos

met de inzending: **Het Nieuwe Rijksmuseum**